

Upplysning (slutet av 1600- till början av 1800-talet)

Upplysningen är en viktig epok som ledde i stort sätt till hur vi tänker och styr idag. Den visade nya sätt att utveckla sig på och underlätta vår vardag och våra jobb. Under upplysningen hände väldigt mycket. Från att ändra sätt som man lever på till vetenskap och sättet som man styr på (klasser på människor, sättet att styra på → demokrati). Upplysningen hade plats under 1600-talet till 1800-talet.

Det som kännetecknar under upplysningen, kulturellt var (hur samhället/klasser på människor var uppbyggd) bland annat aristokrati i Frankrike

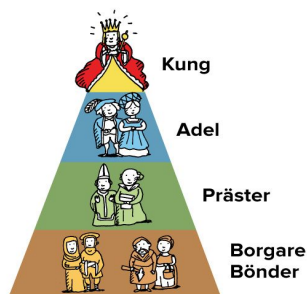
Upplysningen handlar även mycket om att folket, som var styrda av någon sorts makt (andra människor) fick nog med allting, dvs. rättigheter, sättet som de var behandlade på och andra aspekter, så de skapade andra tankar och revolutionerna utbröt, vilket ledde först till kaos och sedan ändrade många saker som ledde till reformer i styrelse och tankesätt.

Det viktigaste som tog plats under upplysningen var självklart naturvetenskapen och revolutionerna. Människans synpunkt på ens existens och många andra aspekter som handlar om jorden och universum ifrågasattes om det verkligen var Gud som stod bakom allt.

Upplysningens idéer var: varför rör sig jorden? Kritik mot kungamakten, krav på delad makt, tro på människans förnuft, idéer kom att påverka (Preussens kung Fredrik den store avskaffade tortyr och censur. Österrikes kejsare arbetade för religiös tolerans. Men ingen härskare var villig att avskaffa enväldet)

Något som mer hände under upplysningen var att Preussens kung Fredrik den store avskaffade tortyr och censur och att Österrikes kejsare har arbetat för religiös tolerans.

Det som kännetecknar upplysningen socialt, kulturellt och ekonomiskt är att samhället var uppdelat som ett ståndssamhälle. Ekonomiskt så var det inte så bra. Kungen, adeln och präster hade mycket pengar, medan det tredje ståndet var fattiga. Det var därför upplysningstänkarna tyckte att alla människor föds lika och var emot det ståndssamhället. De ansåg även att om man sprider kunskap till alla så att alla får samma chans, så minskar skillnaden mellan de rika och fattiga (och det är något som gäller än idag).

Naturvetenskaplig utveckling (1700-talet)

Naturvetenskaplig utveckling gjorde enorma framsteg under 1600- och 1700-talet (och även 1800-talet). Utvecklingen ledde till att människans världsbild förändrades. Ex. Newton (ansåg att jorden styrs av naturvetenskapliga lagar, d.v.s. gravitation. Och som man kan förstå så trodde han inte

på Gud). Livets mening började sökas här på jorden och inte som det var på medeltiden - att man bara fungerar som en förberedelse inför ett kommande evigt liv i himlen.

Isaac Newton var en engelsk vetenskapsman. År 1687 utgav han sin bok Principia, som blev ett av alla tiders viktigaste vetenskapliga verk.

Galilei och andra vetenskapsmän hade visat hur himlakropparna rör sig. Newton förklarade varför de rör sig. Han bevisade att gravitationen var den kraft som driver solsystemet. Det är den som får planeterna att gå runt i sina banor runt solen och månen i sin bana runt jorden.

Filosofier och författare ifrågasatte inte bara de filosofiska och religiösa aspekter, men även styran (politisk styrande). Kyrkan, adeln och kungamakten hade hittills hängt samman. Så därför att göra uppror mot kungamakten var att göra uppror mot Gud.

Efter ett tag, Franskmannen Montesquieu skrev att makten måste delas mellan den lagstiftande, den verkställande och den dömande makten. Han tänkte att en kung eller drottning ska sköta det verkställande, men härskaren skulle dela med sig av makten, (inte längre vara enväldig och bestämma allt själv). Han ansåg att det måste finnas makter som kontrollerade och balanserade varandra. Montesquieus maktodelningsprincip har påverkat grundlagar och statsskick över hela västvärlden.

Medan personen som hette Jean Jacques Rousseau, tänkte ännu längre fram. Han ansåg att det inte behövs vare sig kung eller adel. Han tyckte däremot att medborgarna skulle leva i en republik, utan kung eller kejsare, där flertalets skulle styra. Det är det som kallas nu för tiden demokrati, och som finns i många länder.

Så naturvetenskaplig utveckling handlade mycket om att ifrågasätta, och att börja tro på andra saker som naturvetenskap istället för, på Gud (men det var bara början, eftersom man började tro fritt lite senare i tiden)

Den amerikanska revolutionen (1765-1783)

Den amerikanska kampen för självständighet inspirerades av upplysningens liberala idéer om att alla människor är lika värda och tankar på frihet, maktfördelning och folkligt medbestämmande. Men framförallt var det ekonomiska faktorer som utlöste revolutionen.

Händelsen som många känner till, hade plats i december 1773, då de tre brittiska fartyg låg lastade med te i Bostons hamn. Mitt i natten stormade unga amerikanska kolonister, utklädda till indianer, med stora fjäderbuskar på huvudet, och kastade lastad te in i vattnet. Varför gjorde de det? Det var en sorts av protest, eftersom de vägrade att köpa te från England. Hela händelsen kallas för "The Boston Tea Party" och den blev upptakten till den amerikanska revolutionen.

År 1776 fick de amerikanska kolonisterna fått nog av England och förklarade sig därför självständiga och man inte längre godkände Storbritannien som förmyndare.

Ett snabbt tillsatt armé skapades med George Washington som överbefälhavare. England har skeppat över soldater och därmed mobiliserade amerikanerna.

Amerikanerna fick då militär hjälp från Frankrike, så Storbritannien var då tvunget till att kapitulera och år 1783 erkände de amerikanska staternas självständighet.

Det ledde i sin tur till att USA blev efter ett tag ett föregångsland.

Men vilka konsekvenser (positiva/negativa) fick revolutionen? Följden av den amerikanska revolutionen var bland annat att staten USA skapades. Anledningen till det var att USA var en republik med begränsad rösträtt. Kanske lite svårt att föreställa sig det i och med att USA anses nu för tiden för en väldigt mäktig stat som har en av dem starkaste påverkan på hur vi tänker och lever idag.

Revolutionen ledde även till andra revolutioner som t.ex. den franska revolutionen.

Den nya nationen fick religionsfrihet vilket innebar att man fritt kunde välja religion om man ville tillhöra någon. Och det är en aspekt som överlevde ända till vår tid. I de flesta länder kan man fritt tro på vad man vill.

Industriell revolution

Industriell revolution handlar om att människorna gick från jordbrukssamhället till industrisamhället.

Industrialismens första fas inleddes i Storbritannien under senare delen av 1700-talet (från 1760).

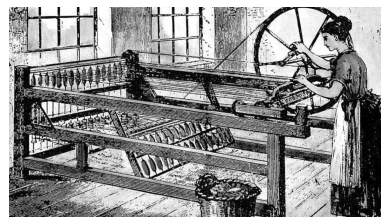
Stora mängder bönder är arbetslös efter man förlorat sin jord, med andra sidan industrisamhället ökad.

Många bönder bestäm sig att flytta in i städer för att arbeta med billig arbetskraft i industri.

En viktig uppfinning som uppfanns av James Hargreaves år 1764, var "Spinning Jenny". Det var en maskin som underlättade att spinna trådar på ett mer effektivt sätt.

Början på den industriella revolutionen var en viktig del under upplysningen, eftersom den öppnade många dörrar för människans utveckling, som och tack vare den så har vi dagens teknologi, byggnader osv.

Den första industriella revolutionen hade plats år 1760-1870, och den andra 1870-1914, så det var bara början som räknas till upplysningens tider, och därför tog jag upp ett exempel som var en uppfinning under dessa år.

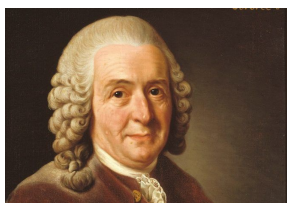

Upplysningen i Sverige

Upplysningstiden i Sverige motsvaras av frihetstiden. Sverige var ruinerat och tvunget att byggas upp igen finansiellt. Sverige började att använda sig av upplysningens idé om "nyttan".

Bland annat Carl von Linné (1707-1778) skickades ut på inhemska upptäcktsresor under 1740-talet för att hitta outnyttjade naturresurser som staten kunde använda sig av. De var skickade för att Sverige skulle kunna återhämta sig, så det var det viktigt att lokalisera, mobilisera och utnyttja alla resurser som fanns inom rikets gränser.

Anders Celsius (1701-1744) kom på Celsiusskalan för termometerskalan. En enhet för temperatur betecknas med ett °C.

Den franska revolutionen (1789-1799)

Anledningar till den franska revolutionen var att det tredjeståndet krävde förändring, missnöje med skatter, ont om pengar, svaga ledare, upplysningens idéer och den amerikanska revolutionen.

Frankrike var Europas starkaste stat och folkrikaste land men ungefär 25 miljoner invånare, i slutet av 1700-talet. Krigen (framförallt sjuårskriget och det amerikanska frihetskriget) som Frankrike var ned på under andra halvan av 1700-talet kostade enormt mycket pengar, så för att förbättra ekonomin, ökade Ludvig XVI skatterna för det tredjeståndet (bönder och borgare, som var 98% av landets befolkning), medan de två andra stånden (adeln och prästerskapet) var helt befriade från att betala skatt.

Marie Antoinette (drottning) och Ludvig XVI (kung), levde då i lyx. Stora delar av den franska bondebefolkningen var arrendebönder och hade skyldigheter till adeln. Genom att kungamakten sålde ut jord till adeln, ökade också antalet bönder som blev skattepliktiga gentemot adeln. Många av bönderna drabbades hårt av det och det ledde till ett stort missnöje.

Den ekonomiska situationen förändrades eftersom den franska industrin drabbades av stora nedläggningar, den industriella revolutionen hade kommit igång i England och det ledde till att många av arbetarna i städerna och på landet blev arbetslösa och hamnade i fattigdom. Under 1780-talet drabbades Frankrike av missväxt under flera år vilket ledde till prisstegringar, svält och minskade inkomster för bönderna. Många av människorna hade då knappt någon bröd för att äta. Då hade Marie Antoinette sa att om de fattiga inte hade råd med bröd, kunde de ju i stället bara äta kakor – eller rättare sagt: "Låt dem äta brioche!". Missnöjet bland folk växte upp radikalt och det dröjde inte länge förrän revolutionen kom upp.

År 1789 började den franska revolutionen med att det tredjeståndets folk utropade sig till landets nationalförsamling. Den har i sin tur avskaffat alla adelns privilegier och tillkännagav de mänskliga rättigheterna - frihet, jämlikhet och broderskap.

Mentalitet i den franska revolutionen var till stor del inspirerad av upplysningens idéer. Framförallt idén om naturrätten – att makten ska utgå från folket; och idén om de mänskliga rättigheterna – att ingen människa är mer värd än någon annan.

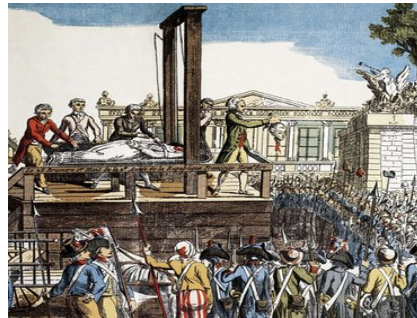
Franska revolutionen gav även politiska följder. Det kungliga enväldet och det aristokratiska ståndssamhället avskaffades och ersattes med upplysningens idéer om folkstyre och likvärdighet inför lagen angående samhällssystem.

Vilka konsekvenser hade den franska revolutionen? Makt och social uppdelning (klasser) ändrades. Människor fick bestämma mer. Skräckväldet uppkom år 1793. Det som hände då var att Maximilien de Robespierre framstod som en diktator. Många aristokrater mördades genom giljotin, bland annat Ludvig XVI (1793) och Marie Antoinette (1793). Alla (även vanliga människor) ansågs som fiender, vem som helst kunde bli dödad när som helst genom giljotin, bara om den sa någonting som andra ansåg att vara hot eller något som kolliderade med den nya tankesättet. Skräck bland folk ökade radikalt. Skräck Männen avslutade själva sin regim genom en statskupp mot Robespierre, Thermidor Krisen. Och till slut, även självaste Robespierre avrättades den 28 juli 1794, som avslutade skräckväldet.

Reformer som hade plats efter skräckväldet var bland annat att kvinnorna fick mer rättigheter, Borgarna kunde stärka sin makt, Press- och yttrandefrihet infördes och Medborgarna blev lika inför lagen.

I samband med Napoleonkriget i början av 1800-talet spreds den franska revolutionens idéer över Europa. Det ledde till att det gamla europeiska ståndssamhället började rasa och omformades efter de nya idéerna.

Den franska revolutionen räknas till en av dem viktigaste händelserna i människans existens, eftersom den ledde till många olika reformer och tankesätt (kulturellt, samhällssystem, rättigheter osv.)

Napoleons tid vid makten (1799-1815)

Napoleon kom till makten efter en militär kometkarriär i samband med de **franska** revolutionskrigen i Europa. 1799 tog Napoleon makten genom en statskupp.

Code Napoléon - Napoleons första lagbok som han delade ut till sin befolkning och där stod att alla fransmän ska vara lika inför lagen, att alla fransmän hade rätt att ha vilken religion som helst till och med att ska betala skatt.

Napoleons Krig hade plats år 1803-1815. Napoleons krig är en samling av konflikterna mellan Frankrike och andra länder i Europa. År 1810 erövrade han nästan hela Europa, förutom England, där han förlorade mot Engelflott i Trafalgar utanför Spaniens kust 1805. Napoleon ville ha Ryssland, därför 1812 bestämde Napoleon att erövra Ryssland med 600 000 soldater. Men han förlorade på grund av ryska vintern. Soldaterna hade inte tillräckligt varma kläder. Och på grund av det och brist på maten, var det många som dog och många som var svaga. Däremot så var ryssarna i en bra form.

År 1815 hade det kända "Slaget vid Waterloo" plats. Slaget var mellan Napoleon trupper och Storbritannien, Nederländerna och Tyska delstater Hannover, Preussen och Braunschweig. Napoleon blev besegrad vid Waterloo och då kom slutet på Napoleonkrigen.

Liwia och Erik EE18B

Källor:

Upplysningen -

<https://www.so-rummet.se/kategorier/historia/nya-tiden/upplysningen>

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/upplysningen>

<https://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/upplysningsideerna-bakom-demokratins-framvaxt>
<https://www.w.so-rummet.se/extra-fakta-artiklar/nagra-av-upplysningens-ideer>

Den amerikanska revolutionen -

<https://drive.google.com/drive/folders/0BxC6oZmFI4D5U3YwUEVMN3FzYTA>

<http://www.historia2.se/historia123/?p=517>

Industriell revolution -

<https://www.so-rummet.se/kategorier/historia/det-langa-1800-talet/industriella-revolutionen>

<https://www.so-rummet.se/kategorier/historia/det-langa-1800-talet/industriella-revolutionen>

Den franska revolutionen -

<https://www.so-rummet.se/kategorier/historia/det-langa-1800-talet/franska-revolutionen>

Napoleons tid vid makten -

<https://www.so-rummet.se/kategorier/napoleonkrigen>

<https://www.so-rummet.se/kategorier/napoleon-bonaparte>

https://sv.wikipedia.org/wiki/Napoleon_I

